

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “ES Rīcības plāns cīņai pret migrantu kontrabandu (2015.–2020. gads)””

(COM(2015) 285 final)

(2016/C 071/12)

Ziņotāja: Brenda KING

Eiropas Komisija saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu 2015. gada 6. jūlijā nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “ES rīcības plāns cīņai pret migrantu kontrabandu (2015.–2020. gads)””

(COM(2015) 285 final).

Par komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Ārējo attiecību specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2015. gada 12. novembrī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 512. plenārajā sesijā, kas notika 2015. gada 9. un 10. decembrī (2015. gada 10. decembra sēdē), ar 176 balsīm par, 3 balsīm pret un 5 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja (EESK) atzinīgi vērtē ES rīcības plānā cīņai pret migrantu kontrabandu ⁽¹⁾ izvirzītos mērķus, proti, “cīnīties pret un novērst migrantu kontrabandu, vienlaikus nodrošinot migrantu cilvēktiesību aizsardzību” un “risināt nelikumīgās migrācijas pamatcēloņus”. EESK atgādina, ka bēgļiem ar 1951. gada ANO Konvenciju par bēgļa statusu ir piešķirts īpašs statuss.

1.2. EESK atbalsta rīcības plānā paredzētos pūliņus sagraut organizētas noziedzības tīklus, veicot uz izlūkošanas datiem balstītu izmeklēšanu un finanšu izmeklēšanu, nepieļaut noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju un konfiscēt nelikumīgi iegūtus īpašumus; komiteja tomēr stingri uzsver, ka plānā būtu jāparedz līdzsvarotāka un visaptveroša pieeja, precīzi norādot, kā ES aizsargās kontrabandas ceļā pārvietotos migrantus un kā ES viņiem palīdzēs.

1.3. Saistībā ar Eiropas Komisijas paziņojumā pausto apgalvojumu, ka “kontrabandas tīklus var vājināt, ja mazāk cilvēku izmanto to pakalpojumus”, EESK norāda uz ANO Narkotiku un noziedzības novēršanas biroja viedokli, ka daudziem cilvēkiem, kas dzīvo vistrūcīgākajās valstīs vai bruņotu konfliktu un politiskās nestabilitātes skartās teritorijās, mūsdienās ir sarežģīti, pat neiespējami saņemt vīzu uz Šengenas zonu. Uz peļņas gūšanu orientētas privātpersonas un grupas izmanto šo situāciju un, reaģējot uz pieprasījumu pēc robežas šķērsošanas nodrošināšanas, veic ienesīgu uzņēmējdarbību ⁽²⁾. Tāpēc EESK iesaka īstenot preventīvus pasākumus, vienlaikus ievērojot ANO ģenerālsēkretāra lūgumu Eiropas Savienībai “apsvērt iespēju palielināt likumīgas un drošas iespējas [bēgļu un migrantu] nokļūšanai Eiropā, lai viņi nebūtu atkarīgi no noziedzīgiem tīkliem un nedotos bīstamā ceļā”. Šie viedokļi sakrīt ar ieteikumu, ko EESK paudusi vairākos atzinumos par migrāciju.

1.4. EESK piekrīt viedoklim, ka jāievēro solidaritātes un dalītas atbildības princips, lai nodrošinātu patvēruma pieteikumu līdzsvarotāku sadalījumu starp dalībvalstīm. Dublinas konvencija būtu jāpielāgo, lai tā paredzētu šo iekļaujošāko sistēmu un lai aizsargātu Šengenas nolīgumu.

⁽¹⁾ COM(2015) 285 final.

⁽²⁾ ANO Narkotiku un noziedzības novēršanas biroja pārstāve (UNODC) Martina Hanke kdze. Runa EESK rīkotajā publiskajā uzklaušanās sanāsmē par migrantu kontrabandu, Brisele, 2015. gada 12. oktobris.

1.5. EESK tādej atbalsta Komisijas priekšsēdētāju *Jean-Claude Juncker*, kurš brīdināja dalībvalstis, ka tām nevajadzētu izmantot migrantu krīzi, lai sagrautu Šengenas nolīgumu ⁽³⁾. EESK rosina Komisiju uzmanīgi vērot šīs norises un nodrošināt ātru ierastā stāvokļa atjaunošanu.

1.6. EESK iesaka arī paplašināt Eiropas Patvēruma atbalsta biroja (*EASO*) darbības pilnvaras, īpaši tās, kas saistītas ar operatīviem atbalsta pasākumiem un kopīgām atbalsta grupām patvēruma jautājumu risināšanai tajās dalībvalstīs, kurām vajadzīgs īpašs vai ārkārtas atbalsts. ES jānodrošina, lai dalībvalstis humanitārās vīzas izmanto saskaņotāk, konsekventāk, neatkarīgāk un elastīgāk, kā norādīts kopējā Vīzu kodeksā.

1.7. EESK atzinīgi vērtē Komisijas jaunāko priekšlikumu “pievērsties bēgļu krīzes ārējai dimensijai” ⁽⁴⁾, tostarp izveidojot ārkārtas trasta fondu Āfrikai. Šajā jaunākajā priekšlikumā ir atklāti atzīts, ka migrācijas pamatcēloņu novēršana ir saistīta ne tikai ar iekšlietām un drošību, bet arī ar citām politikas jomām, piemēram, tirdzniecību, attīstību, ārpolitiku un integrāciju. Tas atbilst politikas saskaņotības principam, kas jāievēro ES starptautiskajā sadarbībā attīstības jomā.

1.8. EESK iesaka: lai novērstu galvenos migrantu kontrabandas sociālos un ekonomiskos cēloņus, kā ilgtermiņa risinājums būtu jāizmanto ilgtspējīgas attīstības programma. EESK vēlas atgādināt ES dalībvalstīm, ka tās ir apņēmušās 0,7 % no nacionālā kopienākuma (NKI) atvēlēt palīdzībai attīstības jomā. Daudzos gadījumos šī apņemšanās nav izpildīta, un dažas dalībvalstis samazina oficiālo palīdzību attīstības jomā.

1.9. Tā kā Eiropa saskaras ar problēmām, kuru cēloņi ir lēna izaugsme, iedzīvotāju novecošana un skaita samazināšanās, kā arī darbaspēka trūkums, ES migrācijas politika ir jāsaista arī ar darbaspēka migrācijas politiku un pasākumiem, kuru mērķis ir integrācija Eiropas darba tirgū, jo ir pietiekami daudz pierādījumu, ka migrācija ir būtisks Eiropas ekonomikas atveseļošanās un attīstības faktors.

1.10. EESK piekrīt, ka atgriešanas politika Eiropas Savienībā ir jāuzlabo, un atgādina Komisijai par komitejas daudzajiem ieteikumiem, ka vienmēr būtu jāievēro patvēruma meklētāju cilvēktiesības.

1.11. Šajā atzinumā rosinām Kopienas iestāžu un valstu valdību pārstāvjus ņemt vērā, ka sociālajiem partneriem un organizētai pilsoniskajai sabiedrībai ir liela nozīme Eiropas imigrācijas politikas sociālās dimensijas un pievienotās vērtības nodrošināšanā.

1.12. EESK uzsver arī, ka vairāk uzmanības ir jāpievērš to pilsoniskās sabiedrības organizāciju sistemātiskai finansēšanai, kuras sniedz būtisku palīdzību migrantiem visā viņu ceļā uz drošību un centienos integrēties un kuras bieži vien kompensē institucionālo spēju trūkumu. EESK atzinīgi vērtē šādu pieeju, kas atzīst, cik liela nozīme ir pilsoniskās sabiedrības organizācijām, kas sekmē migrantu kontrabandas problēmas izpratni un kas darbojas kā starpnieces, palīdzot cilvēkiem situācijās, kuras nav ne valstu, ne ES redzeslokā.

2. Konteksts

2.1. Eiropas programma migrācijas jomā ⁽⁵⁾ tika pieņemta 2015. gada 13. maijā, un tajā ir minēti pasākumi, kas Komisijai nekavējoties jāveic, lai reaģētu uz krīzes situāciju Vidusjūrā, un noteikts, ka cīņa pret migrantu kontrabandu ir prioritāte, lai “novērstu to, ka migrantus izmanto (..) noziedznieku tīkli, un lai samazinātu nelikumīgas migrācijas stimulus”.

2.2. Kopš šīs programmas pieņemšanas stāvoklis ir strauji mainījies un, ierodoties tik daudziem patvēruma meklētājiem, ir izveidojies ārkārtas stāvoklis, tādēļ Komisija apņēmīgi rīkojās un 2015. gada 9. septembrī nāca klajā ar visaptverošu priekšlikumu kopumu bēgļu krīzes pārvarēšanai.

⁽³⁾ http://ec.europa.eu/commission/2014-2019/president/announcements/call-collective-courage_en

⁽⁴⁾ Bēgļu krīze: Eiropas Komisija rīkojas izlēmīgi. Strasbūra, 2015. gada 9. septembris.

⁽⁵⁾ COM(2015) 240 final.

2.3. Komisijas priekšlikums⁽⁶⁾ sagatavots tāpēc, ka migrācijas problēmas Vidusjūras centrālajos un austrumu reģionos ir saasinājušās. Saskaņā ar *Frontex* sniegto informāciju migrācijas ceļi Vidusjūras centrālajos un austrumu reģionos, kā arī Rietumbalkānos no 2015. gada 1. janvāra līdz 30. augustam bija galvenie maršruti nelikumīgai ieceļošanai Eiropas Savienībā un šos maršrutus izmantojuši 99 % personu, kas nelikumīgi šķērsojušas ES robežu. *Frontex* atklāj arī to, ka 2015. gadā vairāk nekā 30 % no visiem nelikumīgas robežšķērsošanas gadījumiem konstatēti Rietumbalkānu maršrutā. Tā ir aptuveni 500 000 patvēruma meklētāju plūsma, un tā ir radījusi milzīgu spiedienu uz ES pierobežas dalībvalstīm⁽⁷⁾. Lielākā daļa no tiem, kuri ierodas pa Vidusjūras centrālā reģiona migrācijas maršrutu, ir migranti no Sīrijas un Eritrejas, kuru patvēruma atzīšanas rādītājs saskaņā ar *Eurostat* datiem pārsniedz 75 %. Tāpat arī lielākā daļa migrantu, kas ierodas pa Vidusjūras austrumu reģiona un Rietumbalkānu maršrutu, nāk no Sīrijas un Afganistānas. Tas atbilst Apvienoto Nāciju Organizācijas Narkotiku un noziedzības novēršanas biroja (*UNODC*) secinājumam, ka vairāk nekā 80 % personu, kas šogad Eiropā ieradās pa jūru, ir ieceļojušas no pasaules desmit lielākajām bēgļu izcelsmes valstīm⁽⁸⁾.

2.4. ANO Augstais komisārs bēgļu jautājumos ir minējis, ka 2015. gada 4. oktobrī no Sīrijas bija reģistrēti 4 185 302 bēgļi. Šis skaitlis ietver 2,1 miljonu Ēģiptē, Irākā, Jordānijā un Libānā reģistrēto sīriešu, 1,9 miljonus Turcijas valdības reģistrēto sīriešu un vairāk nekā 26 700 Sīrijas bēgļu, kas reģistrēti Ziemeļāfrikā⁽⁹⁾.

2.5. Piektajā gadā kopš Sīrijas konflikta sākuma ANO Augstā komisāra bēgļu jautājumos pētījums liecina, ka strauji pasliktinās Sīrijas bēgļu dzīves apstākļi Jordānijā, kur daudzi cilvēki krīzes lielā apmēra un starptautiskās sabiedrības nepietiekamā atbalsta dēļ (piešķirti tikai 37 % ANO Augstā komisāra bēgļu jautājumos lūgto līdzekļu) nonāk galējā nabadzībā. ANO Augstais komisārs bēgļu jautājumos norāda: ja netiks piešķirts pietiekami daudz līdzekļu, lai uzlabotu uzņemošo valstu (ES kaimiņvalstu) infrastruktūru un tur dzīvojošo bēgļu dzīves apstākļus un nākotnes izredzes, cilvēki turpinās pamest šīs valstis un doties uz Eiropu. Vairums bēgļu ir pārāk trūcīgi, lai varētu pamest bēgļu nometnes, taču tie, kas to var atļauties, izmanto kontrabandistu pakalpojumus.

2.6. Komisijas 2015. gada 9. septembra priekšlikumā Padomes lēmumam⁽¹⁰⁾ ir norādīts, ka tā turpinās uzraudzīt ar migrācijas plūsmām saistītās norises, tostarp stāvokli Austrumukrainā, ja tas turpinās pasliktināties.

2.7. Šī ārkārtējā bēgļu krīze notiek laikā, kad ES ekonomikas stāvoklis ietekmē dažu dalībvalstu, jo īpaši pierobežas valstu, spējas un gatavību sniegt humānās palīdzības pakalpojumus, kā tas paredzēts Ženēvas konvencijā⁽¹¹⁾. Taupības pasākumi ir skāruši arī pilsoniskās sabiedrības organizācijas, kas sniedz pakalpojumus patvēruma meklētājiem. Dažas dalībvalstis ir reaģējušas, pastiprinot robežkontroli, savukārt citas ir pieņēmušas likumus, lai aizturētu un sodītu patvēruma meklētājus, kuri šķērso šo Šengenas zonas valstu robežas.

3. Vispārīgas piezīmes

3.1. EESK vēlas visām lēmumu pieņemšanas struktūrām stingri norādīt, ka Eiropas Savienībai ir jārikojas kā īstenai savienībai, pieņemot, ievērojot un piemērojot kopīgus noteikumus. Jaunajā Eiropas imigrācijas politikas posmā būtu jāizmanto stratēģiska pieeja ar vidēja un ilgtermiņa redzējumu un īpašas pūles jāveltī, lai rastu holistiskas un visaptverošas iespējas nodrošināt likumīgus, atklātus un elastīgus ceļus ieceļošanai Eiropas Savienībā⁽¹²⁾. Saistībā ar pašreizējo krīzi tas nozīmē, ka būs vajadzīga vienota pieeja ārējo robežu pārvaldībai, vienlaikus pilnvarojot Komisiju un Eiropas aģentūras veikt operatīvus uzdevumus un nodrošinot atbilstošu finansējumu.

⁽⁶⁾ COM(2015) 451 final.

⁽⁷⁾ Skatīt 6. zemsvītras piezīmi.

⁽⁸⁾ Skatīt 2. zemsvītras piezīmi.

⁽⁹⁾ <http://data.unhcr.org>

⁽¹⁰⁾ Paziņojums presei "Bēgļu krīze: Eiropas Komisija rīkojas izlēmīgi" (http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-5596_lv.htm).

⁽¹¹⁾ <http://www.unhcr.org/>

⁽¹²⁾ EESK izpētes atzinums "Eiropas imigrācijas politika", galvenais ziņotājs: *Giuseppe Iuliano* (OV C 458, 19.12.2014., 7. lpp.).

3.2. EESK vēlas sniegt savu ieguldījumu, piedāvājot stratēģiskus priekšlikumus, kuru pamatā ir iepriekšējie atzinumi par migrācijas jautājumiem⁽¹³⁾. Visās debatēs pirms **Eiropas migrācijas politikas** nākamā posma būtu jāiesaista **sociālie partneri un organizētas pilsoniskās sabiedrības pārstāvji** un jāņem vērā **sociālais dialogs**. "**Sociālā perspektīva**" ir ļoti svarīga, lai nodrošinātu šīs politikas pievienoto vērtību, proporcionalitāti un ietekmi.

3.3. EESK šajā sakarā uzsver, ka pienācīgi jāņem vērā dalībvalstu **demogrāfiskais stāvoklis un iedzīvotāju un darba tirgū nodarbināto novecošana**. EESK 2011. gadā pieņemtajā izpētes atzinumā⁽¹⁴⁾ par **imigrācijas nozīmi saistībā ar Eiropas demogrāfisko stāvokli** uzsvēra, ka turpmākajos gados būtu jāpieļauj lielāka darba ņēmēju un viņu ģimeņu imigrācija no trešām valstīm. ES ir vajadzīgi **atvērti un elastīgi tiesību akti**, kas gan augsti un vidēji kvalificētiem darba ņēmējiem, gan tiem, kuru kvalifikācijas līmenis ir zemāks, ļauj izmantot likumīgus un pārredzamus ceļus ar darbu saistītai imigrācijai, ja vien dalībvalstis arī turpmāk var brīvi noteikt uzņemšanas apjomu. Vienlaikus jāatzīst, ka imigrācija nevar būt vienīgais risinājums darbaspēka trūkuma problēmai un dalībvalstis var apsvērt citus, atbilstošākus risinājumus.

3.4. EESK īpaši iesaka pārskatīt Dublīnas regulu, jo Eiropas Savienības Tiesa un Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir norādījušas, ka šī regula pēc būtības ir nepilnīga. Atbildību par bēgļa statusa pārbaudi uzliekot tām ES dalībvalstīm, kuras robežu attiecīgā persona šķērsojusi, lai nonāktu Eiropas Savienībā, tiek pārslogotas ES pierobežas dalībvalstis.

3.5. EESK pauž ļoti lielas bažas par to, ka pašlaik tiek apdraudēts Šengenas nolīgums, kas ir viens no galvenajiem sasniegumiem, kurš dod labumu ES iedzīvotājiem. Komiteja pauž nožēlu par to dalībvalstu lēmumu, kuras ir atjaunojušas vai plāno atjaunot robežkontroli Šengenas zonā, un uzsver, ka Komisijai būtu uzmanīgi jāvēro šīs norises un jānodrošina ierastā stāvokļa ātra atjaunošana.

3.6. Paziņojumā ir norādīts, ka rīcības plāns būtu jāskata plašākā kontekstā, proti, saistībā ar ES centieniem novērst nelikumīgās migrācijas pamatcēloņus, un pēc tam nākamajā teikumā ir minēta operācija, kuras mērķis ir identificēt, pārtvert un iznīcināt kontrabandistu izmantotos kuģus. EESK nekādā gadījumā nepiekrīt, ka kuģu pieejamība ir viens no nelikumīgās migrācijas pamatcēloņiem. Gluži pretēji, liels uzsvars uz kuģu konfiskāciju vēl vairāk palielinās nelegālo migrantu apdraudējumu, jo kontrabandisti izmanto vislētākos un visbīstamākos kuģus.

3.7. EESK iesaka novērst nepilnības saistībā ar neefektīvo attīstības palīdzības politiku migrantu izcelsmes valstīs, un ES dalībvalstīm ir atkārtoti jāaņem solītos 0,7 % no nacionālā kopienākuma atvēlēt palīdzībai attīstības jomā. Turklāt ES būtu jānodrošina, ka citas attiecīgās politikas jomas, piemēram, starptautiskās tirdzniecības, lauksaimniecības un enerģētikas politika un ārpolitika, atbilstoši politikas saskaņotības principam, kas jāievēro ES starptautiskajā sadarbībā attīstības jomā, pozitīvi ietekmē izcelsmes valstu sociālo un ekonomisko stabilitāti un attīstību.

3.8. EESK atzīmē, ka ES dalībvalstu atbalsts un ES sniegtā palīdzība var sasniegt mērķus tikai drošā un neapdraudētā sabiedrībā, kur nenotiek kari un nav lielu drošības problēmu. Tādēļ ir svarīgi, lai starptautiskā sabiedrība sasniegtu ilgtspējīgas attīstības mērķus, kurus pasaules valstu vadītāji izvirzīja ANO samitā 2015. gada septembrī. Daži no šiem mērķiem ir nabadzības izskaušana, visu meiteņu un sieviešu tiesību nostiprināšana, nevienlīdzības mazināšana valstīs un starp tām, noturīgas, iekļaujošas un ilgtspējīgas izaugsmes veicināšana un pienācīgas kvalitātes nodarbinātība visiem, kā arī **miermīlīgas un iekļaujošas sabiedrības veidošanās**.

4. Īpašas piezīmes

4.1. EESK atzinīgi vērtē Komisijas paziņojumā par ES rīcības plānu cīņai pret migrantu kontrabandu izvirzītos mērķus, tomēr stingri uzsver, ka plānā būtu jāparedz līdzsvarotāka un visaptveroša pieeja, lai varētu sasniegt tajā izvirzītos mērķus. EESK atzīmē, ka nav sniegta sīkāka informācija par to, kā ES aizsargās kontrabandas ceļā pārvietotos migrantus un kā ES viņiem palīdzēs, un nav skaidri norādīts, ka migrācija pozitīvi ietekmē Eiropas darba tirgu un ekonomikas attīstību.

⁽¹³⁾ EESK brošūra *Immigration: Integration and Fundamental Rights* ("Imigrācija: integrācija un pamattiesības"), 2012. gads. <http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/qe-30-12-822-en-c.pdf>

⁽¹⁴⁾ EESK izpētes atzinums "Legālās imigrācijas nozīme saistībā ar demogrāfisko stāvokli", ziņotājs: *Luis Miguel Pariza Castaños* (OV C 48, 15.2.2011., 6. lpp.).

4.2. EESK konstatē, ka paziņojumā *migrantu kontrabanda* gan ir nošķirta no cilvēku tirdzniecības, taču nav norādīts uz atšķirību starp migrantiem un patvēruma meklētājiem. Tas ir svarīgi, jo ANO ģenerālsēkretārs atgādināja Eiropas lēmumu pieņēmējiem: "Lielais vairums cilvēku, kas dodas šajā grūtajā un bīstamajā ceļā, ir bēgļi no tādām valstīm kā, piemēram, Sīrija, Irāka un Afganistāna. Starptautiskajās tiesībās ir noteiktas bēgļu tiesības uz aizsardzību un patvērumu, un valstis šīs bēgļu tiesības jau sen ir atzinušas. Izskatot patvēruma pieteikumus, valstis nevar šķirot cilvēkus atkarībā no viņu reliģiskās pārliecības vai citām pazīmēm, un tās nevar piespiest cilvēkus atgriezties valstīs, kuras viņi ir pametuši, ja pastāv pamatotas bailes no vajāšanas vai uzbrukumiem. Runa nav tikai par starptautiskajām tiesībām, bet arī par mūsu cilvēcisko pienākumu." Viņš turpināja: "Rosinu visu iesaistīto valstu valdības reaģēt visaptveroši, paplašināt drošus un likumīgus migrācijas ceļus un rīkoties humāni, izrādot līdzjūtību un ievērojot starptautiskās saistības." ⁽¹⁵⁾ EESK iesaka saskaņā ar 1951. gada parakstīto Ženēvas konvenciju un tās 1967. gada protokolu pret visiem cilvēkiem, kas dodas bīstamajā ceļā uz Eiropu, attiekties kā pret bēgļiem, kamēr nav pierādīts pretējais.

4.3. Pastiprināta policijas un tiesu sistēmas reakcija

4.3.1. EESK uzskata, ka vispusīga pieeja kontrabandas apkarošanai būtu drošu un likumīgu migrācijas ceļu nodrošināšana patvēruma meklētājiem. Šāda pieeja līdz ar centieniem sagraut organizētas noziedzības tīklus, veicot uz izlūkošanas datiem balstītu izmeklēšanu un finanšu izmeklēšanu, būs efektīvāks, humānāks un izmaksu ziņā lietderīgāks pasākums.

4.3.2. EESK stingri uzsver: ES lēmumu pieņēmējiem jānodrošina, ka viņu lēmumi "nekaitē", un jāapsver savas rīcības paredzamās un neparedzamās sekas. ES lēmums no operācijas *Mare Nostrum* (kuras uzmanības centrā ir meklēšana un glābšana) pāriet uz *Triton* (kas orientējas uz robežkontroli) nav samazinājis to cilvēku skaitu, kuri dodas bīstamajā ceļā, lai sasniegtu Eiropu. Tomēr šis lēmums ir veicinājis Vidusjūrā bojāgājušo skaita būtisku palielināšanos. Līdz 2015. gada 31. maijam 1 865 cilvēki ir gājuši bojā, cenšoties šķērsot Vidusjūru (salīdzinājumam – tādā pašā laikposmā 2014. gadā bojā gāja 425 cilvēki) ⁽¹⁶⁾. Ar šo lēmumu arī izskaidrojamas izmaiņas to migrantu plūsmā, kas pārvietojas pa sauszemi un tagad, šķērsojot Rietumbalkānu reģionu, cenšas nonākt Ungārijā. Ungārijas robežas abās pusēs aptaujātie cilvēki apgalvoja, ka Balkānu maršrutu viņi izvēlējušies tāpēc, ka tas bijis lētāks un to viņiem ieteikuši kontrabandisti.

4.3.3. EESK norāda, ka kontrabandisti spēj pielāgoties ES politikas lēmumiem, piemēram, par robezsardzes patruļu pastiprināšanu Vidusjūrā un kuģu iznīcināšanu. ES "karš pret kontrabandistiem" ir neparedzēti radījis haosu pie ES robežām, cilvēki mirst uz Eiropas ceļiem un jūrā, un starp ES dalībvalstīm veidojas spriedze.

4.4. Pastiprināta migrantu kontrabandas apkarošana un palīdzība neaizsargātiem migrantiem

4.4.1. EESK piekrīt, ka Komisijai ir jāpastiprina migrantu kontrabandas apkarošana un jāsniedz palīdzība neaizsargātiem migrantiem, taču tas ir jā dara saskaņoti, nodrošinot, ka vissvarīgākā prioritāte ir cilvēku glābšana.

4.4.2. Saskaņā ar *Frontex* datiem 70 % no tiem, kuri ES robežu šķērsošanai izmanto kontrabandistus, ir sīrieši, eritrejieši un irākieši. Šo valstspiederīgo ES patvēruma atzišanas rādītājs, kā liecina *Eurostat* dati, ir vismaz 75 %. Ņemot vērā, ka šie cilvēki un ģimenes bēg bailēs no vajāšanas vai uzbrukumiem, plašsaziņas līdzekļos rīkota kampaņa par briesmām, kas saistītas ar kontrabandistu pakalpojumu izmantošanu, ir veltīga.

4.4.3. EESK atgādina Komisijai par līdzekļiem, ko jau tagad var izmantot, lai valstu līmenī vērstos pret nelikumīgo migrantu nodarbināšanu. Komisijas priekšlikums izmantot ierobežotos līdzekļus, lai ES līmenī pievērstos konkrētām ekonomikas nozarēm, būs dārgs un neefektīvs.

⁽¹⁵⁾ Paziņojums, Ņujorka, 2015. gada 28. augusts.

⁽¹⁶⁾ Starptautiskās Migrācijas organizācijas dati (pieejami: <http://missingmigrants.iom.int/incidents>). *Migration Read All About It, Mediterranean Update: 101 900 migrant arrivals in Europe in 2015* (pieejams: <http://weblog.iom.int/mediterranean-flash-report-0>) (abi avoti izmantoti 2015. gada 10. jūnijā).

4.4.4. EESK atzinīgi vērtē rīcības plānā norādīto, ka "būtu jāpastiprina centieni, lai nelegālajiem migrantiem – jo īpaši tādām neaizsargātām grupām kā bērniem un sievietēm – sniegtu palīdzību un aizsardzību". EESK tomēr atzīmē, ka pēc šīs norādes rīcības plānā nav konkrēti minēts, kā tas tiks darīts. Tas ir svarīgi, jo daudzi no tiem, kas Eiropā meklē aizsardzību, ir nepavadīti un no vecākiem nošķirti bērni. Itālijā, Ungārijā un Maltā 2015. gada pirmajos deviņos mēnešos ieradās aptuveni 19 000 nepavadītu un no vecākiem nošķirtu bērnu. Dažas ES pierobežas valstis pilnībā neatbilst starptautiskajiem standartiem, jo tajās ir slikti uzņemšanas apstākļi, neatbilstīgas statusa noteikšanas procedūras, zemi atzīšanas rādītāji, kā arī pieejas trūkums ilglaicīgiem risinājumiem tādās jomās kā sanitārija un mājokļi. Rīcības plānā ir precīzi jānorāda, kāda palīdzība tiks sniegta dalībvalstīm, piešķirot vajadzīgos līdzekļus, lai tās varētu izpildīt saistības un pienākumus saskaņā ar starptautiskajām humanitārajām tiesībām un starptautiskajām cilvēktiesībām un jo īpaši saskaņā ar ANO Konvenciju par bērna tiesībām⁽¹⁷⁾.

4.4.5. EESK uzskata, ka efektīvākais veids, kā sniegt palīdzību, vienlaikus vājinot kontrabandas tīklus, ir samazināt to cilvēku skaitu, kuri vēlas izmantot kontrabandistu pakalpojumus, un tādēļ Eiropas kaimiņreģionos ir jānodrošina alternatīvas, likumīgas iespējas ieceļošanai Eiropā no trešām valstīm. Tādā veidā ES Pamattiesību hartā paredzētās pamattiesības tiks aizsargātas.

4.4.6. EESK vēlreiz norāda, ka ir svarīgi uz peļņas gūšanu orientētus kontrabandistus nejaukt ar tiem, kas palīdz migrantiem. Tūkstošiem Eiropas iedzīvotāju ir snieguši viņiem transporta pakalpojumus un patvērumu, neprasot nekādu samaksu vai prasot parastu vai samazinātu samaksu. Īstenojot ES programmu cīņai pret migrantu kontrabandu, humānā palīdzība un solidaritāte būtu jāveicina, nevis jācenšas sodīt tos, kas palīdz un izrāda solidaritāti.

4.4.7. EESK piekrīt, ka ES atgriešanas politikas efektivitāte ir jāpaaugstina, un šajā atzinumā vēlas atgādināt Komisijai par komitejas daudzajiem ieteikumiem, ka patvēruma meklētāju cilvēktiesības būtu jāievēro vienmēr, sākot ar viņu glābšanas vai uzņemšanas brīdi un laikā, kad tiek izskatīti viņu pieteikumi, lai noteiktu, vai attiecīgajai personai vajadzīgs aizsargājams statuss vai arī tās uzturēšanās Eiropas Savienībā ir nelikumīga. Migranti jārepatriē, ievērojot spēkā esošos noteikumus, kas nodrošina, ka nevienu nedrīkst pārvietot, izraidīt vai izdot kādai valstij, ja pastāv liela iespējamība, ka attiecīgo personu tur sodīs ar nāvi, spīdzinās vai citādi necilvēcīgi vai pazemojoši pret viņu izturēsies vai sodīs (neizraidīšanas princips). EESK joprojām iebilst pret nepavadītu nepilngadīgo, personu, kurām vajadzīga medicīniska aprūpe, un grūtnieču atgriešanu.

4.5. Ciešāka sadarbība ar trešām valstīm

4.5.1. EESK pilnībā atbalsta ciešu sadarbību ar trešām valstīm visā kontrabandas maršrutā. Komiteja piekrīt, ka uzsvars būtu jāliek uz atbalstu robežu pārvaldībai, tomēr arī uzskata, ka tieši šajā jomā par galveno prioritāti būtu jānosaka ES sadarbība un koordinācija starp pašreizējo imigrācijas sadarbības koordinātoru tīklu, Eiropas migrācijas sadarbības koordinātoriem un dalībvalstu diplomātiskajiem pārstāvjiem.

4.5.2. Šīs koordinācijas mērķis būtu panākt, ka ES iestādes (Eiropas Komisija, Eiropas Ārējās darbības dienests (EĀDD)) un dalībvalstis nosaka saskaņotas procedūras, lai cilvēki varētu pieprasīt humanitāro vīzu un patvērumu no savām mītnes valstīm vai drošas kaimiņvalsts, un tādējādi nodrošina alternatīvu, humānu un likumīgu iespēju ieceļošanai Eiropā. Kaimiņvalstis, piemēram, Turcijā, Libānā, Jordānijā un Lībijā, varētu izveidot "karstos punktus", kur būtu iespējams izvērtēt pieteikumus un tiem cilvēkiem, kuri atbilst ES patvēruma atzīšanas rādītājam, izsniegt humanitāro vīzu, kā tas pašlaik notiek Brazīlijā. Svarīgi ir arī veicināt dialogu ar pilsoniskās sabiedrības organizācijām, kas ir tiešā saskarē ar bēgļiem, un tās iesaistīt šajos pasākumos, lai nodrošinātu cilvēktiesību aizsardzību un augstāku pieteikumu apstrādes efektivitāti.

⁽¹⁷⁾ <http://www.ohchr.org/Documents/ProfessionalInterest/crc.pdf>

4.5.3. Šo humanitāro vīzu priekšrocība ir tā, ka tās mazina spiedienu uz ES pierobežas valstīm, nodrošina, ka attiecībā uz patvēruma meklētājiem tiek ievērota ES Pamattiesību harta un ANO Konvencija par bērna tiesībām, un migrantu kontrabanda kļūst par ļoti riskantu darbību, kas nes niecīgu peļņu. Tiesības palikt varētu tikt pagaidām balstītas uz to, vai ir droši atgriezties izcelsmes valstī, vai būt saistītas ar darba tirgu, ņemot vērā prasmju trūkumu un demogrāfiskās problēmas, kas ietekmē izaugsmi Eiropā.

Briselē, 2015. gada 10. decembrī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Georges DASSIS*
